

Regeringens proposition

1980/81:118

om ekonomisk-politiska åtgärder;

beslutad den 26 februari 1981.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd eller det ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till ekonomisk-politiska åtgärder inom social-, budget-, jordbruks- och bostadsdepartementens verksamhetsområden. Förslagen ingår tillsammans med andra åtgärder i det ekonomiska handlingsprogram som regeringen offentliggjorde den 3 februari 1981 inför riksdagens allmänpolitiska debatt. Huvuddelen av dessa andra åtgärder redovisas översiktligt.

På beskattningsområdet föreslås att kostnad för resor till och från arbetet skall anses som en personlig levnadskostnad till den del kostnaden inte överstiger 1 000 kr. och följaktligen i den delen inte längre vara avdragsgill vid beskattningen. Vidare föreslås att kravet på tidsvinst för rätt till avdrag för resa med egen bil skärps från 1,5 timmar till 2 timmar.

Som ett led i strävandena att minska oljeberoendet föreslås en höjning av skatten på olja med 77 kr. per m³. Därigenom uppnås även att skattebelastningen på olja och elektricitet blir mer likformig. Vidare föreslås att beskattningen av elektricitet lindras i landets norra delar.

I syfte att stimulera skogsavverkningen införs ett extra avdrag för enskilda skogsägare under perioden den 1 januari 1981–den 30 juni 1983. Avdraget finansieras genom en höjning av skogsvårdsavgiften.

Vidare föreslås en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med 300 milj. kr. den 1 oktober 1981 och med 200 milj. kr. den 1 januari 1982, allt räknat per helår. Liksom tidigare skall konsumtionsmjölken inte beröras av minskningen.

I anslutning till minskningen av livsmedelssubventionerna föreslås ett särskilt stöd till flerbarnsfamiljerna. Ett flerbarnsstöd införs den 1 januari 1982 med 750 kr. per år för familjer med tre barn och ytterligare 1 500 kr. per

år vid varje därpå följande barn.

Slutligen föreslås en extra upptrappning av garantiräntenivån för vissa årgångar av statligt belånade hyreshus. Åtgärden ligger i linje med strävandena att minska de skillnader i kapitalkostnader som beror på byggnadens ålder.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-02-26

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Wikström, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri

Föredragande: statsråden Dahlgren, Söder, Wirtén och Danell

Proposition om ekonomisk-politiska åtgärder

Chefen för budgetdepartementet, statsrådet Wirtén, anför.

1 Inledning

I min redogörelse för budgetförslaget för nästa budgetår (prop. 1980/81:100 bil. 2) aviserade jag att ytterligare åtgärder skulle komma att föreslås i syfte att minska statens budgetunderskott. En första redovisning av dessa gavs i ett ekonomiskt handlingsprogram som regeringen offentliggjorde den 3 februari 1981 inför riksdagens allmänpolitiska debatt. Jag återkommer nu till dessa frågor, varvid dock några berörs mera översiktligt eftersom de kommer att bli föremål för ytterligare behandling i senare sammanhang.

Jag har i detta ärende samrått med cheferna för utrikes-, social-, ekonomi-, jordbruks-, handels-, arbetsmarknads-, bostads- och industridepartementen samt med statsrådet Danell.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Samhällsekonomisk och statsfinansiell bakgrund

Chefen för ekonomidepartementet har i årets finansplan utförligt redovisat sin syn på den ekonomiska utvecklingen under åren 1980 och 1981 liksom de riktlinjer för den ekonomiska politiken som motiveras härav. Jag skall i detta sammanhang därför endast – efter samråd med chefen för ekonomidepartementet – i all korthet erinra om den samhällsekonomiska bakgrunden till de åtgärder som nu är aktuella.

Till en del kan de svenska balansproblemen förklaras av den svaga internationella utvecklingen. De flesta industriländer har under 1970-talet

fått problem som liknar de svenska. Detta sammanhänger bl. a. med den dramatiska utvecklingen av oljepriserna efter år 1973. Balansproblemen har emellertid blivit större i Sverige än i flertalet andra industriländer. Detta beror till stor del på den alltför snabba offentliga utgiftsexpansionen.

Balansbristerna i den svenska ekonomin försvårar en ekonomisk politik för full sysselsättning och stabila priser. Vårt stora bytesbalansunderskott måste finansieras med en löpande internationell upplåning av motsvarande storlek. Detta skärper på ett påtagligt sätt vårt beroende av omvärlden och innebär att redan små störningar på den internationella kapitalmarknaden skapar betydande problem för Sveriges del.

En fortsatt upplåning av nuvarande omfattning leder oss också förr eller senare in i en situation där våra utländska långgivare börjar ställa krav på vår ekonomiska politik. Härtill kommer att upplåningen lägger en betydande förräntningsbörda på framtida generationer.

Det betydande underskottet i statsbudgeten verkar kraftigt likvidiserande på ekonomin. Därigenom ställs kreditpolitiken inför mycket svåra problem, samtidigt som inflationsbekämpningen försvåras. Kombinationen av stora underskott i bytesbalansen och i den statliga budgeten framvingar också ett högt ränteläge, vilket motverkar den ökning av de produktiva investeringarna som är nödvändig.

Om balansproblemen i den svenska ekonomin skall kunna övervinnas är det nödvändigt att näringslivets produktionsförmåga och konkurrenskraft ökar under en följd av år. En sådan utveckling är också av stor betydelse för möjligheterna att upprätthålla den fulla sysselsättningen. Samtidigt måste den inhemska konsumtionstillväxten begränsas.

Den nödvändiga åtstramningen av den inhemska konsumtionstillväxten måste i stor utsträckning åstadkommas genom att den offentliga utgiftsökningen hålls tillbaka. Den statliga utgiftsökningen har i konsekvens härmed starkt begränsats under senare år. Statens totala utgifter, exkl. räntor, beräknas minska i reala termer under både år 1980 och år 1981.

På senare år har den kommunala sektorn svarat för en väsentlig del av den offentliga verksamhetens expansion. En långsammare kommunal utgiftsökning är en förutsättning för att den nödvändiga expansionen av industrin skall kunna komma till stånd. Genom att den kommunala sektorn begränsar sina anspråk på reall resursutrymme ökar också arbetsmarknadsparternas förhandlingsutrymme vilket underlättar tillkomsten av måttfulla löneavtal.

Långtidsutredningen har angett att den offentliga utgiftsökningen måste begränsas till ca 2 % om året i reala termer och att den kommunala volymexpansionen måste skäras ned till 1 % om året för att möjliggöra en utveckling mot ökad balans i samhällsekonomin. Dessa bedömningar måste enligt min mening betraktas som realistiska.

Tjänster som produceras inom den offentliga sektorn utgör en oumbärlig del av vår välfärd. De offentliga utgifterna har också stor betydelse för att

uppnå en rättvis inkomstfördelning. Det är emellertid nödvändigt att de offentliga utgifternas ökningstakt håller sig inom ramen för tillväxten av våra totala resurser och för vad som är förenligt med en balanserad ekonomi.

För att den nödvändiga åtstramningen skall leda till en positiv ekonomisk utveckling krävs också att vi skapar förutsättningar för en expansion av den konkurrensutsatta sektorn i nästa konjunkturuppgång. Detta kräver en ökad flexibilitet och anpassningsförmåga i den svenska ekonomin.

Jag övergår nu till en kort redogörelse för den statsfinansiella bakgrunden. I budgetförslaget har jag redovisat min bedömning av budgetutvecklingen under innevarande och nästa budgetår. För innevarande budgetår bedömde jag att budgetunderskottet med de antaganden som låg till grund för beräkningarna i budgetförslaget skulle komma att uppgå till drygt 55 miljarder kronor och för nästa budgetår, 1981/82, till drygt 67 miljarder kronor. Jag framhöll att ökningen av budgetunderskottet var starkt oroande och att det mot den bakgrunden var motiverat att överväga ytterligare åtgärder för att minska det förutsedda underskottet för budgetåret 1981/82.

Den i budgetförslaget redovisade ökningen av budgetunderskottet uppgick således till ca 12 miljarder kronor. Jag pekade i budgetförslaget på en rad tillfälliga omständigheter som bidrar till denna utveckling, bl. a. den kraftiga ökningen av utbetalningarna av kommunalskattemedel till kommunerna. En exakt beräkning av hur stort underskottet skulle ha varit om dessa tillfälliga faktorer inte hade spelat in är svår att göra men jag bedömer att ökningen av budgetunderskottet då skulle ha uppgått till ungefär en tredjedel av den angivna siffran.

Sedan budgetpropositionen framlades har ytterligare händelser påverkat prognosen. Diskontohöjningen den 21 januari 1981 kan, om den kvarstår under hela nästa budgetår, beräknas leda till en försämring av budgetsaldot med ca 3 miljarder kronor. Å andra sidan torde den kortsiktiga effekten av ett avtal på arbetsmarknaden i nivå med det den 2 februari 1981 träffade preliminära avtalet mellan SAF och LO beräknas leda till en viss minskning av budgetunderskottet för budgetåret 1981/82.

2.2 Ekonomiskt handlingsprogram

I årets finansplan har chefen för ekonomidepartementet angett riktlinjerna för den ekonomiska politik som syftar till att skapa balans i den svenska ekonomin. De åtgärder som jag nu kommer att redovisa översiktligt syftar till att möjliggöra en ökad produktion i näringslivet och en snabbare ekonomisk tillväxt genom att

- stimulera export, investeringar och sysselsättning,
- begränsa de offentliga utgifterna och hålla tillbaka statens budgetunderskott,
- förbättra den svenska ekonomins funktionssätt.

Marginalskatterna m. m.

Marginalskatten uppgår för innevarande inkomstår till ca 50 % vid en taxerad inkomst på 60 000 kr., till ca 60 % vid 80 000 kr., till ca 70 % vid 95 000 kr. och till ca 80 % vid 125 000 kr. För inkomster som understiger 30 basenheter, dvs. f. n. 192 000 kr., är marginalskatten maximerad till 80 % och för inkomster däröver till 85 %.

De höga marginalskatterna medför problem i en lång rad avseenden. Heltidsarbete missgynnas i förhållande till deltidsarbete: extra insatser eller byte till en mer kvalificerad anställning lönar sig dåligt för den enskilde löntagaren, riskerna för skattefusk och skatteflykt ökar. Låneekonomins utveckling har också kraftigt påverkats av de höga marginalskattesatserna. Dessa gör hushållen förhållandevis okänsliga för höga räntor vilket allvarligt försvårar kreditpolitiken.

Medan marginalskatterna skärptes kraftigt under första hälften av 1970-talet har de sedan år 1976 i stort sett varit oförändrade. Detta beror på det reformarbete som inleddes genom 1977 års lagstiftning (prop. 1977/78:49, SkU 1977/78:14, rskr 1977/78:48, SFS 1977:1070 och 1071), då bl. a. ett inflationsskydd infördes vid inkomstbeskattningen. Därefter har även vissa direkta marginalskattesänkningar skett men det är enligt min mening nu nödvändigt att genomföra betydligt mer långtgående sänkningar för de stora grupperna av heltidsarbetande inkomsttagare. Jag kan i detta sammanhang nämna att ca 70 % i denna kategori under innevarande år beräknas ha en inkomst som uppgår till högst 90 000kr., ca 80 % en inkomst som uppgår till högst 100 000 kr. och ca 90 % en inkomst som uppgår till högst 120 000 kr.

Riktlinjerna för en marginalskattereform bör – som har angetts i det ekonomiska handlingsprogrammet – vara att marginalskatten för den helt dominerande andelen heltidsarbetande inkomsttagare sänks till högst 50 %. Även de högsta skattesatserna måste sänkas och marginalskattesparren anpassas till detta. Reformen bör genomföras i tre steg under åren 1982, 1983 och 1984.

En marginalskattereform av den omfattning som här redovisats kommer att ställa krav på en anpassning av bruttolönerna under de kommande åren. Reformen torde leda till en ökning av arbetskraftsutbudet och tillväxten i den svenska ekonomin. Därmed ökar även skatteunderlaget. I nuvarande statsfinansiella läge är en totalfinansiering nödvändig. Ett lämpligt utformat lagfäst individuellt sparande kan eventuellt utgöra ett sätt att minska behovet av skattefinansiering.

Efter överläggningar i dessa frågor med arbetsmarknadens parter och den socialdemokratiska oppositionen avser jag att återkomma till regeringen med förslag. En proposition i ärendet bör förläggas riksdagen före utgången av april månad i år.

I den allmänna debatten har ibland gjorts en direkt koppling mellan en marginalskattereform och en begränsning av möjligheterna till s. k. under-

skottsavdrag. Som min företrädare har framhållit i direktiven (Dir 1980:11) till kommittén (B 1980:05) om underskottsavdrag innebär en successiv sänkning av marginalskatterna att man bl. a. motverkar missbruket av underskottsavdrag. Den marginalskattereform som jag här har aviserat bör alltså ses som ett led också i strävan att minska underskottens omfattning och tillväxt. Jag vill också erinra om ett par redan vidtagna åtgärder.

Genom lagstiftning år 1979 (prop. 1978/79:209, SkU 1979/80:11, rskr 1979/80:42, SFS 1979:1017) minskades kraftigt vissa möjligheter att skapa underskottsavdrag. Jag avser här de begränsningar som då gjordes i fråga om avdragsrätten för reparationskostnader vid ombyggnad av flerfamiljshus med statligt lånestöd eller av andelshus. Den kraftiga skärpning av realisationsvinstbeskattningen vid kortvariga fastighetsinnehav som beslutades hösten 1980 (prop. 1980/81:32, SkU 1980/81:10, rskr 1980/81:61, SFS 1980:998-1000) torde också verksamt bidra till att minska försöken till spekulativt utnyttjande av stora reparationsavdrag.

Jag har redan nämnt kommittén om underskottsavdrag som sedan något halvår tillbaka arbetar med att söka finna långsiktiga lösningar för att begränsa dessa avdrag på lämpligt sätt. Därvid skall kommittén bl. a. överväga rätten till avdrag för underskott som uppkommer till följd av höga räntor på lån för privat konsumtion e. d. Kommitténs uppdrag är omfattande och kommer med nödvändighet att ta tid att slutföra. Kommittén är emellertid oförhindrad att avrapportera vissa delar av uppdraget i delbetänkanden om så visar sig lämpligt. Enligt min mening bör kommittén därför med förtur pröva möjligheten att införa provisoriska regler i syfte att begränsa möjligheterna till s. k. nolltaxering. Jag avser att inom kort föreslå regeringen att kommittén genom tilläggsdirektiv får ett sådant uppdrag.

Den beloppsmässigt helt dominerande delen av underskottsavdragen uppstår på grund av avdragsrätten för räntor på lån som har nedlagts i egna hem. Dessa kan beräknas svara för ca tre fjärdedelar av de totala avdragen. Genom att inflationen drivit upp såväl huspriser som räntesatser har avdragsbeloppen här ökat mycket snabbt, men detta kan naturligtvis inte ses som ett isolerat skattepolitiskt problem.

Det finns ett starkt samband mellan utformningen av ränteavdragsrätten och realisationsvinstbeskattningen. Det var bl. a. mot den bakgrunden som regeringen under hösten 1980 lade fram det nyss nämnda förslaget om skärpt realisationsvinstbeskattning i fråga om fastigheter. Vid det tillfället anförde jag bl. a. följande:

Kombinationen av full indexuppräknning vid realisationsvinstbeskattningen och en obegränsad avdragsrätt för låneräntor vid den löpande beskattningen bildar vid inflation en mekanism för omvandling av löpande inkomster till kapitalvinster som måste beaktas för att inte skatteförmågeprincipen allvarligt skall urholkas.

En lösning på problemet kan teoretiskt sökas på två olika vägar. En möjlighet är att begränsa indexuppräknningen så att den i princip omfattar bara det egna kapital som fastighetsägaren har lagt ner i fastigheten. Den andra utvägen skulle vara att gå över till en real beskattning även av

låneräntorna. Detta skulle innebära att den del av räntan som utgör kompensation till långivaren för minskningen i lånets realvärde behandlades som en för fastighetsägaren inte avdragsgill – och för långivaren skattefri – amortering. Med ett sådant system skulle det vara helt korrekt att vid realisationsvinstbeskattningen alltjämt medge full indexuppräknning, dvs. att räkna upp även det lånade kapitalet.

I och för sig kan på allmänna skattetekniska grunder goda skäl anföras för att en reform som rör den löpande beskattningen skulle vara att föredra framför åtgärder som leder till att större vikt läggs vid engångsbeskattningen av de vinster som framkommer vid en försäljning. Realisationsvinstbeskattningen medför svårigheter att på ett rättvist sätt tillämpa skatteskalans progressivitet samtidigt som de stora belopp som kan stå på spel skapar frestelser till skatteundandragande åtgärder. En realisationsvinstbeskattning ger också upphov till vissa inlåsnings effekter, även om man vid fastighetsbeskattningen har sökt mildra dessa genom de uppskavsregler som har införts. Som framhölls i årets budgetproposition kan dock frågan om fastighetsägarnas rätt till avdrag för låneräntor inte ses som ett isolerat skattepolitiskt problem. För många hushåll är med dagens förhållanden i övrigt en bibehållen avdragsrätt en absolut förutsättning för att de skall kunna klara sina årliga boendekostnader. En principiell reform av avdragsrätten för småhusräntor o. d. kan därför tänkas endast i ett större sammanhang där man beaktar övergripande skatte- och bostadspolitiska synpunkter. Åt realbeskattningsutredningen (B 1978:07) har uppdragits att undersöka möjligheterna att gå över till en real beskattning av bl. a. låneräntor och andra kapitalinkomster. Därvid skall bl. a. verkningarna för bostadsmarknaden belysas. Först när utredningen har redovisat resultatet av sitt arbete finns det förutsättningar att bedöma om detta kan vara en framkomlig väg.

I dagsläget hör man alltså utgå från att avdragsrätten för ränta på fastighetslån behålls intakt. Det alternativ som då återstår är att begränsa rätten till indexuppräknning. Jag anser att en sådan begränsning nu bör göras. Samtidigt bör det årliga 3 000-kronorstillägget omprövas mot bakgrund av de nya förutsättningarna.

I prop. 1980/81:42 om ändrade regler för villabeskattningen, m. m. har jag pekat på en rad svagheter i nuvarande system för villabeskattning. Jag erinrade bl. a. om den kritik som har framförts mot utformningen av den s. k. intäktschablonen och mot avdragsreglerna. Inte minst de kraftigt stigande underskottsavdragen har kommit att utgöra ett problem. Jag framhöll att man måste fortsätta strävandena att upprätthålla en neutralitet i kostnads-hänseende mellan olika boendeformer, vilket innebär att en samordning kan behöva ske med åtgärder som vidtas på andra områden än beskattningens. Min slutsats var att en mer grundläggande omprövning av villabeskattningen bör ske för framtiden där hänsyn kan tas till de ändrade förutsättningar som numera råder jämfört med när grunderna för den nuvarande villabeskattningen fastställdes.

Även den nuvarande beskattningen av medlemmar i bostadsföreningar inrymmer problem, vilka jag berörde i prop. 1980/81:42. Såväl reglerna om löpande inkomstbeskattning – som tillämpas första gången vid årets taxering – som reglerna om värderingen vid kapitalbeskattning har provisorisk

karaktär. Dessa frågor bör, som jag framhöll i den nyssnämnda propositionen, naturligen prövas i samma sammanhang som villabeskattningen. Också i fråga om hyreshusen finns frågor rörande beskattningen där nya överväganden är påkallade.

Mot den bakgrund jag här har redovisat kommer jag och chefen för bostadsdepartementet inom kort att ha närmare överläggningar om de nu berörda skatte- och bostadspolitiska frågorna. Ärendet kommer därefter att anmälas för regeringen.

Jag vill vidare nämna att jag inom kort även avser att begära regeringens bemyndigande att tillkalla en kommitté med uppdrag att belysa konsekvenserna av att införa en utgiftsskatt som alternativ eller komplement till inkomstskatten. Det är också min avsikt att ta upp frågan om införandet av en särskild skatt på större fritidsbåtar.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

En hämmande faktor för industrins tillväxt under den nu passerade högkonjunkturen har varit tillgången på arbetskraft. Det är angeläget att rekryteringen kan underlättas inför och vid en kommande konjunkturuppgång.

Genom den nödvändiga neddragningen av ökningstakten av den kommunala konsumtionen kommer efterfrågan på arbetskraft från den offentliga sektorn att minska. Eftersom industrins efterfrågeökning sannolikt dröjer, kan en allmänt lägre efterfrågan på arbetskraft förväntas. För att undvika en alltför kraftig uppgång av arbetslösheten krävs arbetsmarknadspolitiska insatser. Det är därför bl. a. angeläget att företagen kan förmås nyrekrytera redan innan industrikonjunkturen vänder uppåt. Ett särskilt nyanställningsstöd för industrisektorn kommer därför att föreslås.

Inom vissa branscher varierar utbud och efterfrågan på arbetskraft särskilt kraftigt mellan olika delar av landet. Det gäller inte minst inom byggnadsindustrin där arbetskraftsoverskott i vissa delar av landet svarar mot underskott i andra. I syfte att kunna erbjuda arbete i andra regioner samt möjlighet att veckopendla och därmed slippa flytta från hemorten bör resekostnadsersättning för s. k. månadsresor och andra nu skattepliktiga former av flyttningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966:368), liksom motsvarande stödformer enligt förordningen (1979:632) om regionalpolitiskt stöd, göras skattefria. Chefen för arbetsmarknadsdepartementet kommer att inom kort ta upp denna fråga.

Lagen (1974:12) om anställningsskydd har sedan slutet av år 1977 varit föremål för översyn. I syfte att underlätta bl. a. ungdomars inträde på arbetsmarknaden kommer modifieringar i lagen att föreslås. En proposition med förslag till ändring i anställningsskyddslagen planeras bli överlämnad till riksdagen under hösten 1981 med sikte på att av riksdagen beslutade lagändringar skall kunna träda i kraft vid årsskiftet 1981/82.

Också annan arbetsrättslig lagstiftning är föremål för översyn i statliga utredningar. Sålunda granskas tillämpningen av lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet i nya arbetsrättskommittén (A 1976:02), semesterlagen (1977:480) i 1978 års semesterkommitté (A 1977:02), svenskundervisningen i SFI-kommittén (A 1978:07) osv. Andra lagar som berörs av utredningsarbete är allmänna arbetstidslagen (1970:103), lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen och lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.

Frånvaron på våra arbetsplatser har ökat kraftigt under 1970-talet och är hög i en internationell jämförelse. Utnyttjandet av olika lagfästa ledighetsformer, t. ex. för studier, har ökat i omfattning och sjukfrånvaron är hög. Frånvaron har på många håll nått en omfattning som inte är förenlig med vår ekonomis konkurrenskraft.

Som förut har anmälts i prop. 1979/80:150 (s. 50) och 1980/81:20 (s. 37) har bl. a. mot denna bakgrund inletts ett utredningsarbete rörande den samlade ledighetslagstiftningen. Syftet är att få en bättre bedömning av dessa lagars samlade samhälls- och företagsekonomiska aspekter samt deras betydelse för närvaromönster, arbetsorganisation och personaladministration. En lagteknisk granskning görs också, allt med inriktning på att under hösten 1981 få fram ett underlag för politiska beslut rörande frågans fortsatta hantering (jfr AU 1980/81:7). Ett flertal av de nyss nämnda utredningarna rörande den arbetsrättsliga lagstiftningen väntas bli klara under år 1981. Sjukpenningkommittén (S 1978:04) har fått i uppdrag att under våren 1981 komma med förslag bl. a. till olika modeller för en ökad självrisk i sjukförsäkringssystemet. Enligt vad jag erfarit avser cheferna för social- resp. arbetsmarknadsdepartementet att vid ett senare tillfälle återkomma till regeringen i dessa frågor.

Det pågår således ett omfattande utredningsarbete som syftar till att ganska snart få belyst de olika arbetsmarknadslagarnas inverkan på samhällsekonomin samt på företagets och myndigheternas ekonomiska förutsättningar. Med en sådan bakgrund finns bättre förutsättningar än tidigare att vid de slutliga ställningstagandena till förslag som kommer fram i utredningsarbetet eller från remissinstanserna väga in inte bara arbetsmarknadsparternas ställningstaganden utan också de övergripande samhälleliga målsättningarna. Att ändra på lagstiftningens grundläggande inriktning är det dock inte fråga om.

Exportstimulerande åtgärder

Ett nytt exportkreditsystem infördes år 1978. Systemet har funnits på försök i tre år och har nyligen utvärderats i betänkande (Ds I 1980:24) Subventionerade exportkrediter. Chefen för industridepartementet kommer senare denna dag att förorda att systemet förlängs samtidigt som vissa smärre

ändringar görs. Bl. a. kommer att föreslås att refinansiering av exportkrediter sker till de räntor som anges i den s. k. consensusöverenskommelsen. Detta innebär att det pålägg på 0,25 % per år som hittills har utgått bortfaller. Åtgärden innebär en anpassning till internationell praxis. Chefen för industridepartementet avser också att föreslå att regeringen skall ges möjlighet att efter prövning i varje enskilt fall, och under hänsynstagande till Sveriges internationella förpliktelser på exportkreditområdet, erbjuda särskilt förmånliga exportkreditvillkor för att möta statsstödd exportkreditkonkurrens från andra länder. Samtidigt vill jag understryka att regeringen i sina internationella kontakter bör fortsätta att sträva efter att minska denna form av konkurrens.

I syfte att stimulera exporten bör ett intensifierat exportfrämjandeprogram, inriktat till stor del på de mindre och medelstora företagen, inledas. Enligt vad jag erfarit avser chefen för handelsdepartementet att senare återkomma till regeringen med konkreta förslag hur ett sådant program bör utformas.

Såsom redovisats i budgetpropositionen kommer systemet med blandade krediter inom biståndsramen att byggas ut. Enligt vad jag erfarit är chefen för utrikesdepartementet förutsatt att systemet utfaller väl beredd att föreslå att en större andel av biståndsanslagen avsätts för detta ändamål.

Avverkningsstimulerande åtgärder

Under den senaste högkonjunkturen för skogsindustrin har exportmöjligheterna inte kunnat tas till vara fullt ut på grund av brist på virkesråvara. För vissa företag har virkesbristen varit en starkt bidragande orsak till driftsinskränkningar.

Minskningen av avverkningarna under slutet av 1970-talet berör all skogsmark, den enskilda förhållandevis mera än övrig mark. Många enskilda skogsägare har sålunda avverkat mindre än som varit möjligt med hänsyn till skogstillståndet på deras fastigheter. En särskild kommitté, virkesförsörjningsutredningen (I 1979:18), analyserar f. n. orsakerna till det otillräckliga virkesutbudet. Kommittén kommer senare i år att lägga fram förslag till åtgärder för att påverka avverkningarna.

Statsmakterna har de senaste två åren på flera sätt stimulerat fastighetsägarna till ökade skogsuttag. Under andra halvåret 1979 och första halvåret 1980 kunde ägare till enskilda mindre fastigheter få bidrag till gallring av skog (prop. 1978/79:199, JoU 1978/79:38, rskr 1978/79:427, SFS 1979:486 och prop. 1979/80:101 s. 17, JoU 1979/80:28, rskr 1979/80:166). För knappt ett år sedan fattade riksdagen beslut om en tillfällig höjning av de belopp som får sättas in på skogskonto (prop. 1979/80:173, SkU 1979/80:58, rskr 1979/80:399, SFS 1980:389). De förmånligare reglerna gäller skogsintäkter som hänför sig till år 1980 och första halvåret 1981.

Av väsentlig betydelse i det här sammanhanget är även den av riksdagen på

våren 1979 beslutade allmänna omläggningen av avdragssystemet vid skogsuttag (prop. 1978/79:204, SkU 1978/79:54, rskr 1978/79:392, SFS 1979:500 och 501). Enligt de nya reglerna, som i princip gäller försäljning av skog fr. o. m. år 1980, har skogsägarna möjlighet att få avdrag utan att behöva förebringa den omfattande utredning om skogens värde och volym vid olika tidpunkter under innehavstiden som oftast var nödvändig enligt de tidigare avdragsreglerna. Det förekom att skogsägare avstod från att yrka avdrag som de egentligen skulle ha haft möjlighet att få. Den omständigheten att de nya reglerna på ett annat sätt än tidigare ger reella möjligheter till avdrag är i sig ägnad att stimulera skogsägarna till avverkningar. Därtill kommer att vissa skogsägare genom övergången till ett nytt avdragssystem har fått möjligheter till avdrag som de inte hade i det tidigare systemet. Även om avdragen inte medför en definitiv skattelättnad utan återförs vid beräkning av realisationsvinst när skogsfastigheten säljs torde de nya avdragsreglerna, framför allt under de närmaste åren, ha en avverkningsstimulerande effekt för denna kategori skogsägare. I en situation med fortsatt virkesbrist är det angeläget att skogsägarna uppmärksammas på de möjligheter till avdrag som de nya reglerna ger. Det är därför viktigt att informationsverksamheten på detta område fortsätter.

Den nuvarande konjunkturavmattningen inom skogsindustrin har reducerat efterfrågan på virke och därmed i viss utsträckning reducerat problemen med industrins virkesförsörjning. Bristen på virkesråvara har också minskat genom de av statsmakterna vidtagna åtgärderna och genom att virkespriserna höjts. Fortfarande föreligger emellertid vissa problem och dessa kan väntas öka i omfattning om inte virkesutbudet blir större när konjunkturen förstärks. De åtgärder som kan bli aktuella med anledning av förslagen från virkesförsörjningsutredningen torde inte få någon egentlig effekt förrän tidigast virkesåret 1982/83. Därför är det motiverat att – i avvaktan på att ett mer permanent system genomförs – tillfälligt stimulera de enskilda skogsägarna till ökade avverkningar.

Mot bakgrund av det anförda bör de enskilda skogsägarna medges ett extra avdrag vid inkomsttaxeringen i samband med försäljning och egna uttag av skog t. o. m. avverkningsssäsongen 1982/83. Det extra avdraget bör uppgå till 5 % av köpeskillingen vid försäljning av skog på rot och till 3 % av köpeskillingen vid försäljning av leveransvirke och av saluvärdet av uttag till egen rörelse. Jag återkommer senare mer i detalj till detta förslag (bil. 2).

Chefen för jordbruksdepartementet kommer senare denna dag att lägga fram förslag bl. a. om ett särskilt bidrag till enskilda skogsägare för återväxtåtgärder i samband med slutavverkningar i Norrlands inland.

De här nämnda åtgärderna bör finansieras med skogsvårdsavgiftsmedel. För att detta skall vara möjligt krävs ett ökat avgiftsuttag utöver vad som blir följderna av 1981 års höjningar av taxeringsvärdena. Jag föreslår att skogsvårdsavgiften höjs från 3 % till 6 % av skogsbruksvärdet. Höjningen

kan beräknas medföra att de totala avgifterna stiger från 170 milj. kr. till 340 milj. kr. per år. Höjningens nettoeffekt är emellertid mindre eftersom avgifterna är avdragsgilla vid inkomsttaxeringen.

Det bör betonas att den nu beskrivna stimulansåtgärden naturligtvis inte löser det grundläggande problemet att skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på virkesråvara. På något längre sikt finns det dock anledning att se ljusare på situationen. Av särskild betydelse är den stegvisa sänkning av marginalskatterna som jag tidigare har aviserat. Denna reform kommer att väsentligt minska den inläsningsseffekt som de nuvarande skattesatserna ger upphov till. Jag vill också erinra om att virkesförsörjningsutredningen inom kort kommer att förse statsmakterna med förslag till olika åtgärder för att påverka avverkningarna. I det sammanhanget kan det finnas anledning att åter ta upp frågan om skogsvårdsavgiftens storlek.

2.3 Budgetförstärkande åtgärder

Jag övergår nu till de inkomstförstärkningar och utgiftsnedskärningar som jag ämnar föreslå.

Jag kommer senare i dag att utförligt redovisa mina överväganden om den kommunalekonomiska utvecklingen och föreslå vissa åtgärder med anledning därav. Syftet med de föreslagna åtgärderna är att minska den kommunala volymtillväxten till omkring 1 % under år 1982. Det föreslås ske bl. a. genom att statens förskottsmedel till kommunerna detta år begränsas med omkring 2,8 miljarder kronor. Å andra sidan tillförs kommunerna ca 1 miljard kronor genom det sista steget i skatteutjämningsreformen. Samtidigt föreslås en reduktion av vissa specialdestinerade statsbidrag på sammanlagt drygt 50 milj. kr.

För den statliga budgeten innebär åtgärderna en nettoförstärkning på ca 1,8 miljarder kronor under år 1982, varav hälften (eller 900 milj. kr.) faller på budgetåret 1981/82.

De övriga budgetförstärkande åtgärder som jag samt chefen för jordbruksdepartementet och statsrådet Danell föreslår avser reseavdragen, oljeskat- ten, livsmedelssubventionerna samt räntesubventionerna. Vidare kommer chefen för socialdepartementet att lägga fram förslag om en förstärkning av stödet till flerbarnsfamiljerna. Dessa frågor kommer att behandlas mer i detalj senare i dag (bil. 1-4) och jag kommer därför att här endast ge en översiktlig redovisning.

Reseavdragen

Kostnader för resor till och från arbetsplatsen får i dag med vissa begränsningar dras av som kostnader för inkomstens förvärvande. Det är enligt min bedömning rimligt att betrakta dessa resekostnader delvis som privata levnadsomkostnader och därför medge avdrag endast för kostnader

som överstiger en viss gräns. Jag kommer senare att föreslå att denna gräns nu bestäms till 1 000 kr. Jag vill redan nu framhålla att denna begränsning givetvis skall gälla för alla kategorier av inkomsttagare och inte bara för löntagare.

I samband med denna åtgärd bör ytterligare en aktualiseras. Utredningar om förutsättningarna för medgivande av avdrag för kostnad för resa med egen bil mellan bostaden och arbetet upptar i dag en oproportionerlig del av tiden för granskning av deklARATIONER i första instans. Mål rörande reseavdrag utgör också en stor andel av samtliga skattemål hos besvärinstanserna. En mycket stor del av tvisterna gäller huruvida förutsättningen om en regelmässig tidsvinst om 90 minuter för fram- och återresa är uppfylld. En höjning av kravet på tidsvinst till två timmar kan väntas på ett avgörande sätt minska antalet fall som kan komma i fråga. Jag förordar att en sådan höjning görs. Samtidigt kommer åtgärden givetvis att ha en positiv effekt på skatteunderlaget. Jag vill även framhålla att förslaget har trafikpolitiska fördelar genom att det torde stimulera till ökat kollektivresande.

Båda de här föreslagna åtgärderna bör tillämpas första gången vid 1983 års taxering. Åtgärderna beräknas tillsammans ge en inkomstförstärkning på ca 1,7 miljarder kronor, varav bortåt 1 miljard kronor avser kommunal inkomstskatt och drygt 700 milj. kr. avser statlig inkomstskatt. Som nyss nämnts kommer jag senare i dag att ta upp kommunalekonomiska frågor, men jag vill redan nu nämna att jag avser att senare i annat sammanhang återkomma med förslag i syfte att neutralisera effekterna på kommunernas skatteinkomster.

Energiskatten

I prop. 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken slås fast att ett kraftigt minskat oljeberoende är ett centralt mål för energipolitiken. Detta mål uppnås bl. a. genom en effektiv energihushållning och oljeersättning. Priset inkl. skatt bör enligt den nämnda propositionen användas mer aktivt för att uppnå detta syfte. Olja är f. n. med avseende på energinnehållet betydligt lindrigare beskattad än elektricitet. Detta innebär att energiskatten i sin nuvarande utformning inte är ägnad att i tillräcklig grad medverka till ett minskat oljeberoende. Ett steg i riktning mot ökad energihushållning och oljeersättning bör nu tas genom att oljeskatten och den särskilda beredskapsavgiften för oljeprodukter höjs med sammanlagt 100 kr. per m³. Av detta avser 23 kr. den i den nämnda propositionen föreslagna höjningen av beredskapsavgiften som sker i syfte att finansiera ökade insatser för oljeprospektering och ett utbyggt energiforskningsprogram. Resterande 77 kr. läggs på oljeskatten. Efter de föreslagna höjningarna kommer oljeskatten att uppgå till 207 kr. per m³ och beredskapsavgiften till 89 kr. per m³, totalt 296 kr. per m³.

Höjningen av energiskatten får ingen omedelbar betydelse för de företag

som enligt regeringens beslut har medgetts nedsättning av energiskatten. Jag vill dock erinra om att jag enligt vad som uttalades i prop. 1980/81:90 avser att ta upp frågan om en begränsning av industrins energiskattenedsättning vid beredning av ärenden om sådan nedsättning för kommande år.

Inriktningen och fördelningen av övriga förbrukares energianvändning påverkas däremot direkt av skattehöjningen. Statens intäkter till följd av den ökade energiskatten kan uppskattas till ca 1 200 milj. kr. för helår räknat. Höjningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

I enlighet med vad som uttalats i regeringens ekonomiska handlingsprogram bör beskattningen av hushållens elanvändning lindras i de nordligaste delarna av landet, där uppvärmningskostnaderna regelmässigt är högre än i landet i övrigt. Lämpligen bör nedsättningen uppgå till 1 öre per kilowatt-timme, dvs. beskattningen ske efter skattesatsen 3 öre i stället för 4 öre per kilowattimme. Vid avgränsningen av det område inom vilket den lägre skattesatsen skall gälla bör hänsyn tas till uppgifter om bl. a. medeltemperaturen under eldningsssäsongen. Jag kommer senare i dag att mer i detalj redovisa den föreslagna avgränsningen. Statens intäkter av energiskatt till följd av den föreslagna nedsättningen av elskatten beräknas minska med ca 50 milj. kr. för helt år räknat. Åtgärden föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

Livsmedelssubventionerna

I prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. aviserades en minskning av livsmedelssubventionerna med 550 milj. kr. i två etapper, nämligen med 250 milj. kr. den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982, allt räknat för helt år.

Chefen för jordbruksdepartementet kommer senare i dag att föreslå en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med 500 milj. kr. räknat för helt år. Även denna minskning avses bli genomförd i två etapper, nämligen med 300 milj. kr. den 1 oktober 1981 och ytterligare 200 milj. kr. den 1 januari 1982. Besparingen genom den nu föreslagna minskningen kan för budgetåret 1981/82 beräknas till 325 milj. kr.

Förstärkning av stödet till flerbarnsfamiljerna

Chefen för socialdepartementet kommer senare denna dag att föreslå att stödet till flerbarnsfamiljerna förstärks fr. o. m. den 1 januari 1982. Syftet är bl. a. att kompensera dessa familjer för minskningen av livsmedelssubventionerna. Förslaget innebär att det till familjer med tre barn utgår ett stöd motsvarande ytterligare ett fjärdedels barnbidrag – f. n. 750 kr. per år – och för varje därpå följande barn ett halvt barnbidrag – f. n. 1 500 kr. per år. De ökade kostnaderna för budgetåret 1981/82 kan beräknas till 70 milj. kr. och kostnaden för helår till 135 milj. kr.

Bostadssubventionerna

Statliga räntebidrag till bostäder utgår i varierande omfattning beroende på fastigheternas ålder. Bidragen utgår med skillnaden mellan marknadsräntan och en garanterad räntesats. Fastighetsägaren betalar alltså bara ränta upp till den garanterade räntenivån. Subventionernas storlek ökar således när marknadsräntan stiger. Den garanterade räntenivån trappas emellertid upp i en viss takt tills den når upp till marknadsräntan.

Riksdagen har under hösten beslutat om vissa ändringar i räntebidragssystemet, som bl. a. innebär att räntebidragen under en treårsperiod helt avvecklas i småhus byggda före år 1975 och att takten i upptrappningen av den garanterade räntan höjs (prop. 1980/81:63, CU 1980/81:7 och 12, rskr 1980/81:95 och 106). Chefen för bostadsdepartementet har i samband därmed aviserat att hon senare skulle återkomma med förslag till ytterligare justeringar, bl. a. för att finansiera en numera beslutad minskning av den garanterade räntan i flerbostadshus från 3,4 % till 3,0 %.

Statsrådet Danell kommer senare i dag att föreslå att den garanterade räntan höjs i vissa äldre flerbostadshus. Minskningen av räntebidragen till följd av dessa justeringar, som föreslås ske fr. o. m. den 1 januari 1982, beräknas till ca 200 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1982/83.

Översiktlig bedömning av statsfinansiella effekter

De åtgärder jag nu har redovisat beräknas för helår ge en förstärkning av budgeten på ca 5 miljarder kronor. Jag har då i denna beräkning inkluderat hela den intäktsökning som följer av den begränsade avdragsrätten för arbetsresor. Jag vill i sammanhanget understryka att det långsiktiga målet att reallt sett minska statens budgetunderskott kvarstår och att yttersta återhållsamhet därför även fortsättningsvis måste prägla utgiftsprövningen. Det är min avsikt att i kompletteringspropositionen senare i vår återkomma med mera preciserade riktlinjer för budgetpolitiken på längre sikt och för arbetet med att ytterligare dämpa statsutgifternas tillväxt.

2.4 Avslutande synpunkter

Det råder i dag betydande enighet i vårt land om att balansbristerna i svensk ekonomi måste hävas genom tillväxt i den konkurrensutsatta industrin och återhållsamhet med privat och offentlig konsumtion. Genom en lång rad åtgärder under det senaste halvåret har den nödvändiga omläggningen av den ekonomiska politiken inletts. Jag vill i detta sammanhang bara erinra om höjningen av mervärdesskatten och vissa punktskatter, stimulansåtgärderna på investeringssidan, de omfattande besparingarna i statsverksamheten m. m., åtgärderna för att stimulera aktiesparandet och för att skapa ökad rättvisa mellan olika kapitalplaceringar, åtgärderna för att

bromsa den kommunala expansionen och den kraftiga uppbromsningen i den statliga utgiftstillväxten. Denna politik fullföljs nu genom det ekonomiska handlingsprogram som regeringen offentliggjorde den 3 februari 1981 och som jag här i väsentliga delar gått igenom. Det finns skäl att än en gång understryka den centrala betydelse som en rejäl marginalskattereform har i detta program. Det är enligt min mening angeläget att vi nu under våren och hösten med kraft fullföljer det redovisade programmet.

Statsråden Söder, Wirtén, Dahlgren och Danell utvecklar här efter de närmare riktlinjerna för och utformningen av sina förslag till åtgärder. Dessa anföranden och förslag redovisas i underprotokollen för social-, budget-, jordbruks- och bostadsdepartementen.

Chefen för budgetdepartementet anför.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag och övriga statsråd har anfört hemställer jag att regeringen i en proposition

dels föreslår riksdagen att godkänna inriktningen av det ekonomiska handlingsprogram som jag här har redovisat,

dels förelägger riksdagen vad jag och de övriga föredragandena har anfört för den åtgärd eller det ändamål som vi har hemställt om.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen beslutar att de anföranden och förslag som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som bilagorna 1-4.

Bilaga 1

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
 PROTOKOLL
 vid regeringssammanträde
 1981-02-26

Föredragande: statsrådet Söder

**Anmälan till proposition om ekonomisk-politiska åtgärder såvitt avser
 socialdepartementets verksamhetsområde**

Chefen för budgetdepartementet har aviserat att chefen för jordbruksdepartementet senare i dag kommer att föreslå en minskning av de nu utgående livsmedelssubventionerna. Det är självfallet att en minskning av livsmedelssubventionerna leder till ökade kostnader för alla familjer. Flerbarnsfamiljernas ekonomiska situation har emellertid under senare år särskilt uppmärksamats. Min företrädare tog initiativet till att en särskild kommitté – Familjeekonomiska kommittén (S 1979:06) – tillkallades med uppdrag att göra en översyn av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna med särskild inriktning på flerbarnsfamiljerna. Kommittén, som i en rapport har redovisat sitt hittillsvarande utredningsmaterial, konstaterar bl. a. att föräldrarnas förvärvsfrekvens sjunker med stigande barnantal.

Följande uppställning ur arbetskraftsundersökningarna tredje kvartalet 1980 visar det relativa arbetskraftstalet (andelen som förvärvsarbetar minst en timme per vecka) för kvinnor med barn under 17 år efter barnantal.

Antal barn	Relativt arbetskraftstal
1	85,8
2	79,5
3 eller fler	66,9

Också förvärvsintensiteten, dvs. den genomsnittliga arbetstiden sjunker.

Kommittén konstaterar att det är svårt att i en familj förena vården av tre eller flera barn med att bägge föräldrarna förvärvsarbetar heltid. Det ställer stora krav på samhällets insatser när det gäller tillgång till barnomsorg, kommunikationer och annan service. I familjer som har många barn, varav ett eller flera i förskoleåldern, är ofta en förälder hemarbetande på heltid.

Kommittén presenterar också ett material som belyser barnfamiljernas inkomster. Materialet är hämtat ur statistiska centralbyråns inkomstfördelningsundersökning år 1978 (HINK 1978). Av det framgår att den genomsnittliga hushållsinkomsten sjunker med stigande barnantal. Det sammanhänger med bl. a. den nyss beskrivna sjunkande omfattningen av förvärvsarbete vid stigande barnantal.

Taxerad inkomst efter familjetyp och antal barn, kr. År 1978.

Antal barn	Taxerad inkomst per hushåll	
	Sammanboende	Ensamstående
1	92 848	48 309
2	88 862	43 857
3	88 359	41 326 ^a
4	80 852	..

^aAvser tre eller flera barn.

Källa: HINK 1978 SCB

Att flerbarnsfamiljerna har en utsatt ekonomisk situation framgår också av uppgifterna om socialhjälp ur inkomstfördelningsundersökningen. Andelen familjer med tre eller flera barn som uppbär socialhjälp är 7,3 %, medan motsvarande andel för samtliga barnfamiljer är 5,7 %.

Ur samma undersökning har familjeekonomiska kommittén också redovisat vilken disponibel inkomst familjer med olika sammansättning och storlek har. Av materialet framgår – som självfallet är – att konsumtionsutrymmet per familjemedlem sjunker när antalet barn ökar vid en given inkomst.

Disponibel inkomst per hushåll och per konsumtionsenhet i olika familjetyper år 1978

Hushållstyp Barnantal	Disponibel inkomst	
	per hushåll	per konsumtionsenhet ^a
<i>Gifta/Samboende^b</i>		
1	70 080	33 371
2	70 777	28 311
3	73 617	25 385
4	75 220	22 794
<i>Ensamstående^c</i>		
1	48 936	34 954
2	56 656	31 476
3 eller fler	66 452	30 205

^a Ensamstående 1,0, samboende 1,7 och varje barn 0,4 konsumtionsenheter.

^b Ev. bidragsförskott/underhållsbidrag ingår ej.

^c Bidragsförskott schablonmässigt inlagt.

Källa: HINK 1978 SCB

Samma förhållande avspeglar sig när man räknar fram vilka inkomster som behövs för att familjen skall nå det i skattelagstiftningen fastlagda existensminimum (utan särskilt avdrag vid beskattningen med hänsyn till reglerna i detta hänseende). Beräkningen av existensminimum i det enskilda fallet grundar sig på bl. a. den faktiska bostadskostnaden. Denna har här antagits motsvara högsta bostadsbidragsgrundande hyra. Gränserna för tvåföräldrafamiljer med endast gemensamma barn framgår av följande uppställning.

Lägsta taxerade hushållsinkomst som krävs för att nå existensminimum (januari 1980, kommunal skattesats 29 kr.)

Antal barn	Makar, en inkomst	Makar, två inkomster ^a
0	38 170	33 580
1	46 120	45 310
2	55 980	54 090
3	71 790	63 960
4	124 650	75 370
5	167 450	94 490

^a Den ena inkomsten har antagits uppgå till en halv genomsnittlig industriarbetarlön.

Beräkningarna ger i viss mån en förenklad bild av verkligheten, eftersom de bygger på schabloniserade antaganden om bl. a. inkomstfördelningen mellan makarna.

Av beskrivningen framgår att en av föräldrarna i de familjer som har flera barn oftare måste minska sin förvärvsfrekvens än i familjer med ett eller två barn. Familjernas genomsnittliga inkomster sjunker när barnantalet ökar. Samtidigt visar materialet att barnfamiljernas behov av ekonomiska resurser ökar när barnantalet ökar. Det illustreras drastiskt av vilka inkomster som behövs för att nå existensminimum.

Det nuvarande systemet för ekonomiskt stöd till barnfamiljerna är i huvudsak uppbyggt så att stödet är lika per barn räknat oberoende av antal barn i familjen. Det beror till stor del på att det allmänna barnbidraget, som är grunden i familjestödet, utgår med ett enhetligt belopp för varje barn. De befintliga skatteförmånerna för barnfamiljer är enbart beroende av förekomst av barn i familjen, dvs. *ett* barn ger samma stöd som exempelvis fem barn. Det gäller förvärvsavdraget och skattereduktionen till ensamstående föräldrar. Bostadsbidragen är genom sin konstruktion värdefulla för flerbarnsfamiljerna men även där är det statliga bostadsbidraget lika för varje barn oberoende av barnantal.

Det ekonomiska familjestödet utgår således till stor del lika för varje barn oberoende av barnantal i familjen. Stödformerna inom skattesystemet gynnar, relativt sett, särskilt familjer med få barn. Behovet av ett förstärkt

familjestöd framstår således tydligast vid en analys av flerbarnsfamiljernas ekonomiska situation.

Jag förordar mot den bakgrunden att det ekonomiska stödet till flerbarnsfamiljerna förstärks vid en minskning av livsmedelssubventionerna.

Stödets utformning

Möjligheterna att öka stödet till flerbarnsfamiljerna begränsas självfallet av det statsfinansiella läget. Enligt min mening är det ändock angeläget att de ökade kostnaderna för livsmedelskonsumtion, som blir följderna av att livsmedelssubventionerna minskar, kompenseras för familjer med tre barn. För ännu större familjer bör stödet ge ett reellt nytillskott till familjens köpkraft.

Jag föreslår därför att ett system införs som innebär att stödet ökar med ett fjärdedels barnbidrag per år för familjer med tre barn, dvs. f. n. 750 kr. per år, och med ett halvt barnbidrag per år, dvs. f. n. 1 500 kr. per år, vid varje ytterligare barn i familjen. Bidraget bör utformas som ett flerbarnstillägg knutet till det allmänna barnbidraget.

Åldersgräns

Olika åldersgränser kan komma i fråga för ett flerbarnsstöd. Det allmänna barnbidraget utgår till dess barnet fyller 16 år, bidragsförskott och barnpension till dess barnet fyller 18 år och förlängt barnbidrag resp. studiehjälp under den tid barn över 16 år studerar i grundskola eller gymnasium, dock längst till dess barnet fyller 20 år.

När barn över 16 år förvärvsarbetar får behovet av flerbarnstillägg innefattande det barnet anses mindre framträdande. Däremot torde familjer med flera barn där något eller några barn studerar på gymnasiet ofta vara i behov av ytterligare ekonomiskt stöd. Enligt min mening bör det prövas om inte ett flerbarnstillägg på sikt också bör innefatta de studerande på grundskole- och gymnasienivå som är mellan 16 och 20 år.

Ett system med flerbarnstillägg som omfattar också studerande barn kräver emellertid ett mer omfattande utredningsarbete än vad familjeekonomiska kommittén har hunnit med. Jag föreslår därför nu att åldersgränsen sätts till 16 år men förutsätter samtidigt att familjeekonomiska kommittén på denna punkt fortsätter sitt utredningsarbete i samråd med studiestödsutredningen (U 1975:16).

Administration m. m.

Det system för administration av de allmänna barnbidragen som finns fungerar väl. Det är därför naturligt att nära knyta an till det när det gäller administrationen av det här föreslagna flerbarnstillägget. I huvudsak samma regler bör således gälla för flerbarnstillägg som för allmänna barnbidrag.

Den närmare utformningen av administrationen behöver emellertid beredas ytterligare i samråd med riksförsäkringsverket. Jag har därför för avsikt att senare återkomma med lagförslag och specialmotivering i en särskild proposition.

Kostnader och ikraftträdande

Den här föreslagna reformen kan beräknas kosta 135 milj. kr. för helår. Jag föreslår att flerbarnstillägget skall utgå fr. o. m. den 1 januari 1982. För budgetåret 1981/82 kan kostnaderna med hänsyn härtill beräknas till 70 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

till *Allmänna barnbidrag* utöver vad som föreslås i prop. 1980/81:100 bil. 8 (punkt C 1) under femte huvudtiteln anvisa 70 000 000 kr. för budgetåret 1981/82.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1981-02-26

Föredragande: statsrådet Wirtén

Anmälan till proposition om ekonomisk-politiska åtgärder såvitt avser budgetdepartementets verksamhetsområde**1 Begränsad avdragsrätt för resekostnader**

Vid inkomstbeskattningen medges avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande, däremot inte för privata levnadskostnader. Från denna grundläggande princip har vissa undantag gjorts. Ursprungligen hänfördes kostnader för resor till och från arbetet till de privata levnadskostnaderna. En lagstadgad avdragsrätt för dessa kostnader infördes i början av 1920-talet. Under årens lopp har en livlig debatt förts kring avdragets berättigande liksom dess närmare utformning. De nuvarande reglerna har i korthet följande innehåll.

Enligt punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928:370), KL, medges avdrag för skäligen kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen om avståndet är sådant att särskilt färdmedel behövt anlitas. I uttrycket skälig kostnad ligger att det billigaste färdmedlet skall användas. I första hand blir det alltså fråga om avdrag för färd med allmänna kommunikationsmedel, om sådant kan användas.

Under vissa förutsättningar kan emellertid den skattskyldige få avdrag för kostnader för resor med egen bil. Enligt nyss nämnda anvisningspunkt ankommer det på riksskatteverket (RSV) att årligen fastställa grunder för beräkningen av dessa avdrag. Avdragen skall bestämmas enligt schablon på grundval av genomsnittliga kostnader för mindre bil och med hänsyn till både de kostnader, som är direkt beroende av körd vägsträcka (milbundna kostnader) och övriga kostnader för bilen (årsbundna kostnader). Principen är att schablonen fullt ut skall täcka de milbundna kostnaderna. De årsbundna kostnaderna skall fördelas mellan körning till och från arbetet och annan körning samt bestämmas på så sätt att den skattskyldige får full täckning för de kostnader som belöper på en schablonmässigt beräknad genomsnittlig körsträcka. För körsträckor därutöver täcks bara milbundna

kostnader. Enligt RSV:s föreskrifter för 1981 års taxering (RSV Dt 1980:15, RSFS 1980:36) kan avdrag för resor med egen bil medges om avståndet mellan bostaden och arbetsplatsen är minst 5 km och det klart framgår att användandet av egen bil regelmässigt ger en tidsvinst på minst 1 1/2 timme för fram- och återresan i jämförelse med allmänt kommunikationsmedel.

Om allmänt kommunikationsmedel saknas medges avdrag för bilkostnader oavsett tidsvinsten om avståndet mellan bostaden och arbetsplatsen är minst 2 km. Så kan också ske under vissa förutsättningar om allmänt kommunikationsmedel saknas bara för en viss del av ressträckan. Vidare medges skattskyldig som regelmässigt använder bil i tjänsten avdrag för bilkostnader oavsett avstånd och tidsvinst. Detsamma gäller den som till följd av t. ex. handikapp måste använda bil.

Som skäligt avdrag för bilkostnader medges vid årets taxering 7 kr. för varje mil t. o. m. 1 000 mil per år och för körsträckor därutöver 4:40 kr. för varje mil. Avdraget minskas om ersättning erhållits från samåkande. Om reseersättning erhållits från arbetsgivare skall denna tas upp som skattepliktig intäkt.

Som tidigare nämnts har reseavdraget diskuterats vid olika tillfällen. I sitt betänkande (SOU 1977:91) Översyn av skattesystemet tog 1972 års skatteutredning upp bilreseavdragen men lade inte fram några ändringsförslag. Utredningen diskuterade dock en reform som tog sikte på att begränsa bilavdragen på sätt att avdrag bara skulle medges för de milbundna kostnaderna. Vid 1979/80 års riksmöte berördes också hithörande frågor. Skatteutskottet behandlade därvid ett flertal motioner med yrkanden om bl. a. att avdragsreglerna borde utformas så att fler människor skulle utnyttja kollektiva färdmedel, att reseavdragen skulle begränsas i olika hänseenden eller att de skulle utformas så att samåkning uppmuntrades. Utskottet förutsatte i sitt av riksdagen godkända betänkande (SkU 1979/80:39, rskr 1979/80:242) att hithörande frågor skulle prövas i utredningssammanhang.

Till regeringen har också inkommit ett flertal framställningar med yrkanden om ändrade regler för bilreseavdragen. Stockholms läns landsting har i skrivelse den 23 oktober 1980 hemställt om sådana ändringar att avdragsreglerna anpassas till en trafikpolitik som främjar kollektivtrafiken. Motsvarande önskemål har Stockholms kommunstyrelse framfört i en skrivelse den 5 november 1980. Även länsstyrelsen i Stockholms län har i skrivelse den 16 oktober 1980 till regeringen begärt begränsningar i rätten till bilreseavdrag. Önskemål om sådana begränsningar har också framförts i skrivelse den 13 november 1980 till budgetdepartementet från Sydvästra Skånes Kommunalförbund.

För egen del vill jag redovisa följande överväganden.

Den nuvarande utformningen av resekostnadsavdragen kan ifrågasättas från olika utgångspunkter. Man kan således med visst fog göra gällande att det här rör sig om kostnader som har karaktär av privata levnadskostnader

och då närmast från den utgångspunkten att avdrag inte medges för kostnader som uppkommer på grund av att den skattskyldige är bosatt på annan ort än där han har sitt arbete. Nuvarande avdragsregler har också trafikpolitiska nackdelar genom att de i viss mån gynnar resor med egen bil och därigenom verkar hämmande på intresset för samåkning eller kollektiva färdmedel. De oönskade effekterna är givetvis mest framträdande i storstadsområdena.

Till bilden hör också att reseavdragen i vissa hänseenden utvecklats på sådant sätt att de ger upphov till arbetskrävande och svårbedömda tvister mellan de skattskyldiga och skattemyndigheterna. Det kan nämligen många gånger vara svårt att kontrollera om den skattskyldige är berättigad till avdrag. Det nu sagda gäller framför allt bilreseavdragen. I flera av de tidigare nämnda framställningarna framhålls också de betydande praktiska svårigheterna att kontrollera t. ex. om den föreskrivna tidsvinsten på 1 1/2 timme verkligen uppnåtts. Det framstår också som otillfredsställande att en stor del av taxeringskontrollen skall behöva sättas in på ärenden av detta slag. Från dessa utgångspunkter framstår begränsningar som högst önskvärda.

Nu är det å andra sidan knappast möjligt att bortse från att åtskilliga skattskyldiga har så höga utgifter för sina resor till och från arbetet att kostnaderna härför i skälig mån bör beaktas vid taxeringen. Långtgående begränsningar på denna punkt skulle riskera att allvarligt inskränka människornas möjligheter att välja lämpligaste arbete.

Jag vill emellertid föreslå vissa begränsningar. Med hänsyn till avdragets speciella karaktär kan det vara rimligt att resekostnaderna beaktas endast till den del de överstiger ett visst belopp. En sådan begränsning bör självfallet avse alla slags resekostnader till och från arbetet. Jag föreslår att en sådan gräns sätts vid 1 000 kr. Beloppet bör avse beskattningsår. Om en skattskyldig har resor till och från arbetsplatsen i flera förvärvskällor skall naturligtvis den nu föreslagna gränsen tillämpas gemensamt för de sammanlagda kostnaderna.

Som jag nyss nämnde ger bilreseavdragen upphov till särskilda problem och då framför allt när det gäller att avgöra om den föreskrivna tidsvinsten verkligen har gjorts. Svårigheterna att kontrollera dessa fall är högst betydande och det har gjorts gällande att avdrag många gånger medges helt felaktigt och då framför allt i de större tätorterna. Detta är givetvis inte tillfredsställande. Den enklaste vägen ur dessa svårigheter är enligt min mening att något skärpa kraven på vunnitid. Jag föreslår att tidsgränsen höjs till två timmar.

I övrigt är jag inte beredd att föreslå några ändringar i de gällande avdragsreglerna. Så skall den som regelmässigt använder sin bil i tjänsten alltjämt få avdrag oavsett avstånd och tidsvinst och detsamma bör gälla den som till följd av t. ex. handikapp måste använda sin bil.

Liksom hittills bör det ankomma på RSV att beräkna bilreseavdragen enligt de angivna grunderna. I likhet med vad som enligt 42 § KL gäller i fråga

om värdering av bilförmån bör detta såvitt avser beloppens storlek ske i form av bindande föreskrifter. Av praktiska skäl bör beloppen bestämmas för taxeringsår, grundade på prisläget under närmast föregående kalenderår. I övriga delar bör verket lämna anvisningar för tillämpningen av reglerna. Den nya tidsgränsen liksom kravet på visst minsta avstånd bör däremot tas in i punkt 4 av anvisningarna till 33 § KL. Likaså bör det i nyssnämnda anvisningspunkt anges att de nu nämnda spärrarna inte gäller t. ex. för den som regelmässigt använder bilen i tjänsten. Vidare bör i punkt 2 av anvisningarna till 22 § och punkt 9 av anvisningarna till 29 § KL tas in en erinran om att de nu redovisade reglerna skall gälla även resor till och från arbetet i förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse.

De nya reglerna bör tillämpas första gången vid 1983 års taxering och kommer alltså att i huvudsak gälla för resor efter 1982 års ingång. För jordbrukare och rörelseidkare med brutet räkenskapsår omfattar emellertid beskattningsåret vid nämnda taxering normalt även en del av år 1981. Reglerna bör därför träda i kraft redan den 1 juli 1981. Skulle beskattningsåret vid 1983 års taxering i något fall avse även tid före ikraftträdandet, bör äldre regler tillämpas, vilket bl. a. innebär att gränsen på 1 000 kr. gäller bara i fråga om resor som har företagits efter ikraftträdandet.

Mina nu redovisade förslag kan beräknas medföra en ökning av skatteintäkterna för stat och kommun med ca 1,7 miljarder kronor.

2 Stimulans av skogsavverkningarna

Jag har tidigare denna dag framhållit vikten av att avverkningarna inom det enskilda skogsbruket stimuleras under de närmaste avverkningssäsongerna. Jag uttalade då också att stimulanser bör ges i form av ett extra avdrag vid inkomsttaxeringen.

Jag tar i det följande först upp förslaget till extra avdrag för vissa skogsuttag. Därefter redovisar jag förslag till höjd skogsvårdsavgift.

Det extra avdraget

Stimulans effekten av ett extra avdrag för skogsuttag är beroende av skogsägarens inkomstsituation och av avdragets storlek och konstruktion. Vad gäller avdragets konstruktion blir effekten annorlunda om avdraget medges enbart vid antingen den statliga eller kommunala taxeringen eller om det medges vid båda taxeringarna. Exempelvis skulle även ett förhållandevis stort avdrag vid enbart den statliga taxeringen få en ganska liten effekt eftersom ett stort antal skogsägare har låga taxerade inkomster och därför till övervägande del betalar kommunal inkomstskatt.

Mitt förslag innebär att avdrag skall medges med 5 % av ersättningen vid upplåtelse av avverkningsrätt och med 3 % av köpeskillingen för leveransvirke och av saluvärdet av uttag till egen rörelse. Avdraget bör – liksom numera är fallet med de särskilda investeringsavdragen för investeringar i inventarier och byggnader – medges vid både den statliga och kommunala taxeringen. Eftersom avdraget är ägnat att leda till en ökad försäljning av skog torde det inte medföra något egentligt skattebortfall för skogskommunernas del under den tid som avdraget får utnyttjas.

Stimulansen bör ges för en ganska lång period. Det extra avdraget bör enligt min uppfattning omfatta försäljning av skog under återstoden av innevarande avverkningsår liksom under avverkningsåren 1981/82 och 1982/83. Jag föreslår att perioden bestäms till den 1 januari 1981 – den 30 juni 1983. Rätten till avdrag bör knytas till skogsintäkter som hänför sig till stimulansperioden, dvs. till ersättningar (och egna uttag) för vilka skatteplikt inträder under perioden. Det kan framhållas att samma teknik har valts i fråga om den höjda insättningsrätten på skogskonto. Denna gäller således för intäkter som hänför sig till år 1980 och första halvåret 1981. Det alternativ som står till buds är att koppla avdragsrätten till att avtal om försäljning av skog har träffats under perioden. En sådan lösning ger dock upphov till kontrollproblem, t. ex. vid långsiktiga avverkningsuppdrag och vid uttag av skog till egen rörelse.

De särskilda avdragsreglerna bör tillämpas vid 1982–1984 års taxeringar. I undantagsfall kan intäkter som hänför sig till stimulansperioden komma att tas upp till beskattning först vid 1985 års taxering. Jag syftar bl. a. på skogsägare med räkenskapsår den 1 maj–den 30 april som får skogsintäkter under tiden maj–juni 1983. Det är emellertid enligt min mening inte motiverat att för undantagsfall av detta slag låta reglerna gälla också vid 1985 års taxering.

Skattelättnaden på grund av det extra avdraget är beroende av avverkningsstorleken inom det enskilda skogsbruket, virkespriserna och skogsägarnas marginalsattesatser. Vid en avverkad volym om 35 milj. m³ skog och nuvarande virkespriser kan den årliga skattelättnaden uppskattas till högst 75 milj. kr.

Jag övergår nu till att kommentera de föreslagna reglerna närmare. Framställningen anknyter till det upprättade förslaget till lag om extra avdrag för vissa skogsuttag.

1 §

Fysisk person, dödsbo och familjestiftelse, som i sin självdeklaration redovisar intäkt av skogsbruk, har vid 1982–1984 års taxeringar till kommunal och statlig inkomstskatt rätt till ett extra avdrag i förvärvskällan i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Som tidigare nämnts bör stimulansen begränsas till det enskilda skogsbruket. Till det enskilda skogsbruket räknas skog som ägs av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, dvs. samma krets av skattskyldiga som omfattas av reglerna om skogskonto. Fysiska personer, som är delägare i ett handelsbolag, kan inte i denna egenskap utnyttja skogskontosystemet. Denna inskränkning bör inte gälla i fråga om avdragsrätten. Även delägare i dödsbon, som skattemässigt behandlas som handelsbolag, bör omfattas av rätten till extra avdrag.

Det extra avdraget för vissa skogsuttag är ett stimulansavdrag av samma slag som de särskilda investeringsavdragen för investeringar i inventarier och byggnader. Avdraget är således definitivt och skall inte återföras till beskattning vid en framtida fastighetsförsäljning. I detta avseende skiljer sig avdraget från de vanliga avdragen på grund av avyttring av skog (skogsavdragen).

I och för sig skulle det kunna anses motiverat att inte medge extra avdrag i det fall att skogsägaren yrkar skogsavdrag enligt de vanliga reglerna. En sådan koppling mellan avdragssystemen skulle emellertid ge upphov till åtskilliga tekniska komplikationer. Den omständigheten att den skattskyldige framställt yrkande om skogsavdrag bör därför inte påverka rätten till extra avdrag.

2 §

Det extra avdraget utgör summan av

- a) fem procent av köpeskillingen för skog som har avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,
- b) tre procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter samt
- c) tre procent av saluvärdet av skogsprodukter som har tagits ut för förädling i egen rörelse.

Avdrag beräknas dock endast på sådan intäkt som hänför sig till tiden den 1 januari 1981–den 30 juni 1983.

En förutsättning för att extra avdrag skall kunna komma i fråga är att intäkten hänför sig till perioden den 1 januari 1981–den 30 juni 1983. Som redan framhållits innebär detta att skatteplikt i anledning av skogsförsäljningen (uttaget) skall ha inträtt under nämnda period. Avgörande är normalt den tidpunkt vid vilken ersättning för den sålda skogen skall redovisas som intäkt i bokföringen.

En skattskyldig som har upplåtit avverkningsrätt mot betalning under flera beskattningsår får enligt en särskild bestämmelse i punkt 1 av anvisningarna till 41 § KL såsom intäkt visst beskattningsår ta upp den del av köpeskillingen som har betalats under samma år. Om den skattskyldige tillämpar denna bestämmelse i fråga om en rotförsäljning som sker under perioden kan han inte utnyttja det extra avdraget om betalning sker efter periodens slut.

3 §

Extra avdrag medges endast om den skattskyldige framställer yrkande om sådant avdrag och företer tillfredsställande utredning om underlaget för avdragsberäkningen.

Det bör ankomma på den skattskyldige att själv framställa yrkande om extra avdrag och visa att villkoren för avdraget är uppfyllda. Taxeringsmyndigheterna bör alltså inte vara skyldiga att undersöka om förutsättningar föreligger för avdrag. I fråga om tidpunkten för framställande av yrkande gäller samma regler som för avdragsyrkanden i allmänhet.

Skogsvårdsavgiften

Enligt lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift (ändrad senast 1979:431) erläggs skogsvårdsavgift av den som vid taxering till kommunal inkomstskatt har beskattats för garantibelopp avscende jordbruksfastighet, som åsatts delvärdet skogsbruksvärde. Avgiften påförs vid debitering av skatt och utgör fr. o. m. 1981 års taxering 3 % av skogsbruksvärdet. Omfattar beskattningsåret kortare eller längre tid än tolv månader jämkas avgiften därefter. Debiterad avgift är avdragsgill i förvärvskällan.

Avgiftsmedlen redovisas på inkomstsidan i statsbudgeten. Avgiftsmedlen är avsedda att komma skogsbruket till godo. Någon formell avräkning av utgifter för skogligt stöd m. m. mot avgiftsmedlen görs dock inte.

De skogsbruksvärden som fastställs vid 1981 års allmänna fastighetstaxering slår igenom första gången på de skogsvårdsavgifter som påförs i samband med 1982 års inkomsttaxering. Även om den allmänna fastighets-taxeringen ännu inte är slutförd står det klart att skogsbruksvärdena kommer att höjas kraftigt.

Av det anförda framgår att skogsvårdsavgifterna redan på grund av de höjda skogsbruksvärdena kommer att öka fr. o. m. 1982 års taxering. Som jag tidigare framhållit bör emellertid det föreslagna extra avdraget föranleda en ytterligare höjning av avgiftsuttaget. Skogsvårdsavgiften bör sålunda fr. o. m. 1982 års taxering bestämmas till 6 % av skogsbruksvärdet. Vid bedömningen av höjningens storlek har även beaktats de förslag om bidrag till återväxtåtgärder m. m. som chefen för jordbruksdepartementet senare i dag kommer att lägga fram. Den förhöjda avgiften bör inte gälla för tid före den 1 juli 1981. För en fastighet med ett skogsbruksvärde på 100 000 kr. blir därmed avgiften – om skogsägaren har kalenderår som beskattningsår – 450 kr. vid 1982 års taxering och 600 kr. vid 1983 års taxering.

3 Energibesattningen

Skatt enligt lagen (1957:262) om allmän energiskatt (omtryckt 1975:272, ändrad senast 1980:677) utgår för bl. a. elektrisk kraft, kol, koks, bensin,

eldningsolja, motorbrännolja och bunkerolja. Skatten på elektrisk kraft är 4 öre per kilowattimme utom när det gäller kraft som förbrukas i industriell verksamhet då skatten är 3 öre per kilowattimme för den del av förbrukningen under ett år som överstiger 40 000 kilowattimmar. Skatten på oljor är 130 kr. per m³.

Avgift utgår enligt lagen (1973:1216) om särskild beredskapsavgift för oljeprodukter (ändrad senast 1980:1083) för bensen, med vissa undantag, samt för motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja. Avgiften utgör f. n. 17 öre per liter för bensen och 66 kr. per m³ för oljorna. I prop. 1980/81:90 har regeringen föreslagit att avgiften på oljor skall höjas med 23 kr. per m³.

Enligt lagen (1974:992) om nedsättning av allmän energiskatt (ändrad senast 1979:306) begränsas den allmänna energiskatten på elektrisk kraft och annat bränsle än bensen eller motorsprit, som används för växthusuppvärmning vid yrkesmässig växthusodling till 15 % av annars gällande skattesatser. När det gäller elektrisk kraft och annat bränsle än bensen eller motorsprit som förbrukas vid industriell tillverkning begränsas skatten så att den inte överstiger 3 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde fritt fabrik.

Om särskilda skäl föreligger kan regeringen för enskilda företag medge ytterligare nedsättning av energiskatten vid industriell tillverkning. Denna möjlighet har utnyttjats under flera år. För år 1981 har ett flertal företag medgetts nedsättning av energiskatten till 1,3 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde. Vid beräkning av nedsättningen har som energiskatt räknats 20 kr. per m³ av beredskapsavgiften.

Vårt starka oljeberoende är en belastning på betalningsbalansen och innebär betydande risker för vår försörjningstrygghet. Ett centralt mål för energipolitiken är därför enligt prop. 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken att vi begränsar vårt oljeberoende. Energibeskattningen utgör särskilt på något längre sikt ett verksamt instrument för att påverka energianvändningen och energitillförseln. Den nuvarande utformningen av energibeskattningen är inte i första hand ägnad att stödja de energipolitiska strävandena. Som exempel härpå har nämnts att skatten i förhållande till energiinnehållet är väsentligt lägre på olja än på elektricitet. Den slutliga utformningen och avvägningen av energibeskattningen bör anstå till dess energiskattekommittén (B 1979:06) har avslutat sitt arbete. För att stimulera en fortsatt energihushållning och en övergång till andra energikällor än olja bör dock redan nu energiskatten på olja höjas. Höjningen bör i enlighet med vad regeringen har uttalat i sitt ekonomiska handlingsprogram omfatta sammanlagt 100 kr. per m³ för energiskatten och den särskilda beredskapsavgiften. I prop. 1980/81:90 har föreslagits att den särskilda beredskapsavgiften skall höjas med sammanlagt 23 kr. per m³. Den allmänna energiskatten bör därför höjas med 77 kr. per m³ till 207 kr. per m³.

Höjningen av den allmänna energiskatten får ingen omedelbar betydelse

för de företag som enligt regeringens beslut har medgetts nedsättning av energiskatten. Jag vill dock erinra om att jag enligt vad som uttalades i prop. 1980/81:90 avser att ta upp frågan om en begränsning av industrins energiskattenedsättning vid beredning av ärenden om sådan nedsättning för kommande år.

Inriktningen och fördelningen av övriga förbrukares energianvändning påverkas däremot av skattehöjningen. Statens intäkter av energiskatten kan vid oförändrad konsumtion beräknas öka med ca 1 200 milj. kr. för helt år räknat till följd av den föreslagna höjningen.

I enlighet med vad som uttalats i regeringens ekonomiska handlingsprogram bör beskattningen av hushållens förbrukning av elektrisk kraft i de nordliga delarna av landet, där uppvärmningskostnaderna regelmässigt är högre än i landet i övrigt, lindras. Lämpligen bör denna utformas så att all förbrukning i detta område beskattas efter skattesatsen 3 öre i stället för 4 öre per kilowattimme. En sådan åtgärd har den praktiska fördelen att man inom det aktuella området inte längre behöver göra någon skillnad mellan industriell förbrukning över 40 000 kilowattimmar och annan förbrukning.

Vid avgränsningen av det område inom vilket den lägre skattesatsen skall gälla bör hänsyn tas till uppgifter om bl. a. medeltemperaturen under eldningssäsongen. För egen del anser jag att gränsen kan dras från norra delen av Värmland till trakten av Örnköldsvik. Den lägre skattesatsen bör av praktiska skäl gälla i hela kommuner. Jag förordar därför att den skall gälla i samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län och dessutom Sollefteå, Ånge och Örnköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdal i Gävleborgs län, Malung, Mora, Orsa och Älvdalen i Kopparbergs län samt Torsby i Värmlands län.

Statens intäkter av energiskatt kan genom denna åtgärd beräknas minska med ca 50 milj. kr. för helt år räknat.

Höjningen av energiskatten på mineraloljor och sänkningen av energiskatten på elektrisk kraft i vissa delar av landet bör träda i kraft den 1 juli 1981.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom budgetdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om extra avdrag för vissa skogsuttag,
3. lag om ändring i lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift,
4. lag om ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt.

Det under 3 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för jordbruksdepartementet.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2.1*.

Med hänsyn till lagstiftningsärendets brådskande natur anser jag att lagrådets yttrande inte bör inhämtas.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

1 Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 2 av anvisningarna till 22 §, punkt 9 av anvisningarna till 29 § samt punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar

till 22 §

2.¹ Till driftkostnad hänföres även speciella skatter och avgifter till det allmänna, såsom till exempel skogsvårdsavgift. Svenska allmänna skatter få icke dragas av (se 20 §).

Avdrag medges för påförda egenavgifter i den omfattning som anges i anvisningarna till 41 b §.

Bestämmelserna i punkt 9 av anvisningarna till 29 § om avdrag för premie för grupplivförsäkring och i punkt 6 av anvisningarna till 33 § om avdrag för avgift till erkänd arbetslöshetskassa gäller också beträffande inkomst av jordbruksfastighet.

Bestämmelserna i punkt 4 av anvisningarna till 33 § om avdrag för kostnader för resor till och från arbetsplatsen gäller också beträffande inkomst av jordbruksfastighet.

till 29 §

9.² Såsom speciella för rörelse utgående skatter eller avgifter till det allmänna må nämnas vissa tillverkningskatter, stämpelavgifter, tull- och hamnumgälder m. m. dyl. Däremot få svenska allmänna skatter icke avdragas (se 20 §).

Avdrag medges för påförda egenavgifter i den omfattning som anges i anvisningarna till 41 b §.

Premie för grupplivförsäkring, som tecknats av fysisk person i hans egenskap av utövare av viss rörelse, utgör avdragsgill omkostnad i rörelsen. Om den ersättning, som kan komma att utfalla på grund av försäkringen, utgår efter förmånligare grunder än vad som gäller enligt grupplivförsäkring för befattningshavare i statens tjänst, skall dock endast den del av premien som kan anses motsvara förmåner enligt grupplivförsäkring för nämnda befattningshavare räknas som omkostnad i rörelsen. För den del av premien som i enlighet härmed icke utgör omkostnad i rörelsen erhålles allmänt avdrag under de förutsättningar som angivas i 46 § 2 mom.

¹ Senaste lydelse 1979:1157.

² Senaste lydelse 1979:1157.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Bestämmelserna i punkt 6 av anvisningarna till 33 § om avdrag för avgift till erkänd arbetslöshetskassa gäller också beträffande inkomst av rörelse.

Bestämmelserna i punkt 4 av anvisningarna till 33 § om avdrag för kostnader för resor till och från arbetsplatsen gäller också beträffande inkomst av rörelse.

till 33 §

4.³ Även för det fall, att skattskyldig enligt punkt 3 här ovan icke är berättigad till avdrag för ökade levnadskostnader, äger han dock rätt avdraga skäligen kostnad för resor till och från arbetsplatsen, där denna varit belägen på sådant avstånd från hans bostad, att han behövt anlita och även anlitat särskilt forskaffningsmedel.

Riksskatteverket fastställer för varje kalenderår grunder för beräkningen av de avdrag som får göras när den skattskyldige använder egen bil för resor till och från arbetsplatsen. Avdraget skall av verket bestämmas enligt schablon på grundval av genomsnittliga kostnader för mindre bil och med hänsyn till både de kostnader, som äro direkt beroende av körd vägsträcka (milbundna kostnader), och övriga kostnader för bilen (årsbundna kostnader). De årsbundna kostnaderna skola av verket fördelas mellan körning, som avser resor till och från arbetsplatsen, och annan körning på grundval av en beräkning av genomsnittliga årliga körsträckor för de båda slagen av körning. Den andel av de årsbundna kostnaderna som belöper på resor till och från arbetsplatsen skall för mil räknat motsvara det belopp, som behövs för att den skattskyldige skall erhålla fullt avdrag för nämnda andel av kostnaderna, när den sammanlagda årliga körsträckan för

Om avståndet mellan den skattskyldiges bostad och arbetsplats uppgår till minst fem kilometer och det klart framgår att användandet av egen bil för resa till och från arbetsplatsen regelmässigt medför en tidsvinst på minst två timmar i jämförelse med allmänt kommunikationsmedel medges avdrag för kostnader för resa med egen bil. Avdraget skall bestämmas enligt schablon på grundval av genomsnittliga kostnader för mindre bil och med hänsyn till både de kostnader, som är direkt beroende av körd vägsträcka (milbundna kostnader), och övriga kostnader för bilen (årsbundna kostnader). De årsbundna kostnaderna skall fördelas mellan körning, som avser resor till och från arbetsplatsen, och annan körning på grundval av en beräkning av genomsnittliga årliga körsträckor för de båda slagen av körning. Den andel av de årsbundna kostnaderna som belöper på resor till och från arbetsplatsen skall för mil räknat motsvara det belopp, som behövs för

³ Senaste lydelse 1970:915.

Nuvarande lydelse

resor till och från arbetsplatsen motsvarar den schablonmässigt beräknade genomsnittliga körsträckan för sådana resor. För körsträcka därutöver skall avdraget avse endast de milbundna kostnaderna.

För skattskyldig som på grund av ålder, sjukdom eller handikapp är nödsakad att använda bil fastställer riksskatteverket särskilda grunder för avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen. Detsamma gäller skattskyldig som är tvungen att använda större bil på grund av skrymmande last.

Föreslagen lydelse

att den skattskyldige skall erhålla fullt avdrag för nämnda andel av kostnaderna, när den sammanlagda årliga körsträckan för resor till och från arbetsplatsen motsvarar den schablonmässigt beräknade genomsnittliga körsträckan för sådana resor. För körsträcka därutöver skall avdraget avse endast de milbundna kostnaderna. *Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer fastställer för varje taxeringsår föreskrifter för beräkningen av avdrag i dessa fall.*

För skattskyldig som regelmässigt använder bil i tjänsten eller som på grund av ålder, sjukdom eller handikapp är nödsakad att använda bil tillämpas inte bestämmelserna i andra stycket. Detsamma gäller skattskyldig som är tvungen att använda större bil på grund av skrymmande last.

Avdrag för kostnader för resor till och från arbetsplatsen medges bara för den del av kostnaderna som överstiger 1 000 kronor under beskattningsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981 och tillämpas första gången vid 1983 års taxering. Vid nämnda taxering gäller dock äldre bestämmelser fortfarande i fråga om resor som har ägt rum före ikraftträdandet.

2 Förslag till Lag om extra avdrag för vissa skogsuttag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Fysisk person, dödsbo och familjestiftelse, som i sin självdeklaration redovisar intäkt av skogsbruk, har vid 1982–1984 års taxeringar till kommunal och statlig inkomstskatt rätt till ett extra avdrag i förvärvskällan i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

2 § Det extra avdraget utgör summan av

- a) fem procent av köpeskillingen för skog som har avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt,
- b) tre procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter samt
- c) tre procent av saluvärdet av skogsprodukter som har tagits ut för förädling i egen rörelse.

Avdrag beräknas dock endast på sådan intäkt som hänför sig till tiden den 1 januari 1981–den 30 juni 1983.

3 § Extra avdrag medges endast om den skattskyldige framställer yrkande om sådant avdrag och företer tillfredsställande utredning om underlaget för avdragsberäkningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Den, för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst upptagits garantibelopp för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde, skall betala skogsvårdsavgift. Avgiften utgör för varje beskattningsår *tre* promille av skogsbruksvärdet.

Har garantibeloppet jämkats enligt 47 § sjätte stycket kommunalskattelagen (1928:370), skall också underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift jämkas.

Skogsvårdsavgift utgår i helt antal kronor. Avgiftsbeloppet avrundas vid öretal över femtio uppåt och vid annat öretal nedåt till närmaste hela krontal.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering. Till den del beskattningsåret omfattar tid före den 1 juli 1981 beräknas avgiften dock alltså enligt äldre bestämmelser.

Föreslagen lydelse

1 §²

Den, för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst upptagits garantibelopp för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde, skall betala skogsvårdsavgift. Avgiften utgör för varje beskattningsår *sex* promille av skogsbruksvärdet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:185.

² Senaste lydelse 1979:431.

4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957:262) om allmän energiskatt¹

dels att 14 § och bilagan skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny bilaga, bilaga 2, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14§²

Skatten utgår för elektrisk kraft med 4 öre per kilowattimme. För elektrisk kraft, som förbrukas i industriell verksamhet, utgår skatten dock med 3 öre per kilowattimme för den del av förbrukningen under ett år som överstiger 40 000 kilowattimmar.

Skatten utgår med 3 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i kommuner som anges i bilaga 2 till denna lag. I övrigt utgår skatten för elektrisk kraft med 4 öre per kilowattimme, utom i fråga om sådan kraft som förbrukas i industriell verksamhet, då skatten utgår med 3 öre per kilowattimme för den del av förbrukningen under ett år som överstiger 40 000 kilowattimmar.

¹ Lagen omtryckt 1975:272. Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:272.

² Senaste lydelse 1979:1047.

*Nuvarande lydelse***Bilaga till lagen (1957:262) om allmän energiskatt³****Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas**

Tulltaxe- nummer	Bränsle	Skattesats
ur 27.01	Stenkol	12 kr. för ton
ur 27.01	Stenkolsstybb samt stenkolsbriketter och liknande fasta bränslen, framställda av stenkol	6 kr. för ton
ur 27.02	Brunkolsbriketter	6 kr. för ton
ur 27.04	Koks och koks briketter	14 kr. för ton
ur 27.04	Koksstybb	6 kr. för ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotor	130 kr. för m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	130 kr. för m ³
	<i>Anm.</i> Skatten på oljor beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten icke beräknas på sådant sätt eller sker fakturering annorledes än enligt vedertagna grunder, äger beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.	

*Föreslagen lydelse***Bilaga I till lagen (1957:262) om allmän energiskatt****Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas**

Tulltaxe- nummer	Bränsle	Skattesats
ur 27.01	Stenkol	12 kr. för ton
ur 27.01	Stenkolsstybb samt stenkolsbriketter och liknande fasta bränslen, framställda av stenkol	6 kr. för ton
ur 27.02	Brunkolsbriketter	6 kr. för ton
ur 27.04	Koks och koks briketter	14 kr. för ton
ur 27.04	Koksstybb	6 kr. för ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotor	207 kr. för m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	207 kr. för m ³
	<i>Anm.</i> Skatten på oljor beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten icke beräknas på sådant sätt eller sker fakturering annorledes än enligt vedertagna grunder, äger beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.	

³ Senaste lydelse 1980:677.

Bilaga 2 till lagen (1957:262) om allmän energiskatt**Förteckning över kommuner som avses i 14 §**

<i>Norrbottnens län</i>	<i>Västerbottnens län</i>
Samtliga kommuner	Samtliga kommuner
<i>Jämtlands län</i>	<i>Västernorrlands län</i>
Samtliga kommuner	Sollefteå
	Ånge
	Örnsköldsvik
<i>Gävleborgs län</i>	<i>Kopparbergs län</i>
Ljusdal	Malung
	Mora
	Orsa
	Älvdalen
<i>Värmlands län</i>	
Torsby	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Den nya skattesatsen för elektrisk kraft tillämpas för energiförbrukningen efter ikraftträdandet. Om mätaravläsning görs under tiden den 22 juni–den 6 juli 1981 gäller den nya skattesatsen för tiden efter mätaravläsningen. Görs inte mätaravläsning eller görs den i endast begränsad omfattning, tillämpas den nya skattesatsen för energiförbrukningen från och med den 1 juli 1981, varvid skatten beräknas efter skälig grund. Som mätaravläsning godtas även avläsning som enligt tillämpade rutiner görs av förbrukaren.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-02-26

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Anmälan till proposition om ekonomisk-politiska åtgärder såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisas bl. a. medel för livsmedelssubventionerna. För innevarande budgetår har anvisats ett förslagsanslag av 3 966 000 000 kr. (prop. 1979/80:162, JoU 1979/80:47 och 49, rskr 1979/80:413). I prop. 1980/81:100 bil. 13 har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1981/82 beräkna ett förslagsanslag av 4 156 000 000 kr.

Per den 1 juli 1980 beräknades ca 4 100 milj. kr. tas i anspråk av budgetmedel för helt år för att bestrida livsmedelssubventionerna. Därtill kom 425 milj. kr. i form av låginkomstsatsning m. m.

I regeringens prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten aviserades att livsmedelssubventionerna skulle minskas med 250 milj. kr. från den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982, allt beräknat för helt år. I detta sammanhang uttalades även att man vid minskningen av livsmedelssubventionerna borde ta särskild hänsyn till barnfamiljerna. Konsumtionsmjölken skulle därför inte beröras av minskningen. Minskningen per den 1 januari 1981 beslutades av regeringen den 11 december 1980.

Som ett led i regeringens ansträngningar att ytterligare reducera budgetunderskottet bör en ytterligare minskning ske av livsmedelssubventionerna. Liksom tidigare bör konsumtionsmjölken inte beröras. Minskningen av livsmedelssubventionerna bör ske med 500 milj. kr. räknat för helt år och genomföras i två etapper, nämligen med 300 milj. kr. den 1 oktober 1981 och med 200 milj. kr. den 1 januari 1982. Besparingen för budgetåret 1981/82 beräknas därmed bli 325 milj. kr. utöver vad som tidigare beräknats. Full effekt av besparingen uppnås först för budgetåret 1982/83. Såsom hittills bör det ankomma på regeringen att besluta i hithörande frågor.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört om livsmedelssubventionerna.

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1981-02-26

Föredragande: statsrådet Danell

Anmälan till proposition om ekonomisk-politiska åtgärder såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde

Riksdagen beslöt nyligen (prop. 1980/81:63, CU 1980/81:7 och 12, rskr 1980/81:95 och 106) att godkänna regeringens förslag till vissa ändringar av reglerna för räntebidrag. De nya reglerna medför att de sammanlagda räntebidragen till egna hem och bostadsrättshus kommer att minska jämfört med räntebidrag enligt tidigare gällande regler. Minskningen avser framför allt äldre hus. I sammanhanget kan dock påpekas att regelsystemet är så utformat att den höjda räntenivån ökar bidragsvolymen.

De nya reglerna kommer att leda till att räntebidragen för egna hem och bostadsrättshus i större utsträckning koncentreras till de nyare husen. Detta ligger i linje med de krav som ställdes på finansieringssystemet när det ändrades år 1974. I nyss nämnda proposition anmäldes att frågan om ändrade regler för hyreshus i syfte att även för dessa öka koncentrationen av bidragen till de nyare husen skulle tas upp vid ett senare tillfälle. Vidare anfördes att detta borde åstadkommas genom en omfördelning av de bidrag som avser hyreshus. Omfördelningen borde göras inom ramen för en i huvudsak oförändrad bidragsvolym. Den samtidigt föreslagna sänkningen av den lägsta garanterade räntan för hyreshus från 3,4 till 3,0 % borde dock beaktas. Uttalandena föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

Ett av de krav som ställdes på finansieringssystemet år 1974 var att det skulle förhindra stora skillnader i boendekostnader mellan likvärdiga bostäder av olika ålder. De ändringar av räntebidragsreglerna som nyligen har gjorts i fråga om egna hem och bostadsrättshus kommer att minska skillnaderna i kapitalkostnader mellan äldre och nyare hus. Härigenom skapas bättre förutsättningar för att åstadkomma en boendekostnadsstruktur som står i överensstämmelse med det nyss nämnda kravet. Motsvarande ändringar bör nu göras för hyreshusen.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget bör ändringarna göras på ett sådant sätt att de totala kostnaderna för bidragen till hyreshusen minskar

något jämfört med kostnaderna enligt nu gällande regler. Enligt min mening bör det vara möjligt att minska dem med 200 milj. kr. år 1982. Detta bör ske genom en extra upptrappning av de garanterade räntorna för vissa årgångar. Jag föreslår att de garanterade räntorna höjs med följande procentenheter år 1982.

Låneform Färdigställandeår	Höjning av den garanterade räntan år 1982 (procentenheter)		
	Uppt enligt nu gäl- lande regler	Extra upp- trappning	Total upp- trappning
Lån enligt bostadsfinansieringsförordningen			
1975-	0,25	-	0,25
Paritetslån och nominella lån enligt 1967 års bostadslånekungörelse			
1973-	0,25	-	0,25
1968-1972	0,25	0,4	0,65
Räntelån, inkl. de hus för vilka sådant lån kunnat utgå men ej sökts			
1964-	0,25	0,7	0,95
1958-1963	0,25	1,0	1,25

Den årliga upptrappningen av de garanterade räntorna för hyreshus återgår efter år 1982 till vad som gäller nu, dvs. 0,25 procentenheter.

Vid en höjning av de garanterade räntorna i enlighet med vad jag har föreslagit kommer det genomsnittliga räntebidraget per lägenhet för olika årgångar av hyreshus att minska på följande sätt år 1982.

Låneform Färdigställandeår	Minskat räntebidrag på grund av extra upptrappning av den garante- rade räntan ^a	
	kr./år	kr./mån.
Lån enligt bostadsfinansieringsförordning- en		
1975-	-	-
Paritetslån och nominella lån enligt 1967 års bostadslånekungörelse		
1973-	-	-
1968-1972	253-270	21-23
Räntelån, inkl. de hus för vilka sådant lån kunnat utgå men ej sökts		
1964-1967	321-422	27-35
1958-1963	237-406	20-34

^a Intervallet visar lägsta resp. högsta minskningen av det genomsnittliga räntebidraget för de angivna årgångarna. För resp. år har bidragsminskningen beräknats för den låneform som dominerar.

De sammanlagda räntebidragen till hyreshus kan i nu gällande kostnads- och ränteläge beräknas uppgå till ca 3 100 milj. kr. under budgetåret 1981/82 och till ca 3 900 milj. kr. under budgetåret 1982/83. Den nu föreslagna upptrappningen innebär att bidragen under budgetåret 1982/83 minskar med ca 200 milj. kr. Bidragen under budgetåret 1981/82 påverkas däremot inte, eftersom räntebidragen betalas ut halvårsvis i efterskott. De första utbetalningarna av räntebidrag till nyproducerade hus med tillämpning av den nya lägsta garanterade räntan kan beräknas ske under budgetåret 1982/83. Ökningen av räntebidragen på grund av de nya reglerna kan beräknas till ca 50 milj. kr. för varje tillkommande årgång, varav ca 35 milj. kr. avser hyreshus.

I sammanhanget vill jag ta upp frågan om hur man mer generellt skall kunna åstadkomma sådana förutsättningar att man kan undvika stora skillnader i boendekostnader mellan likvärdiga bostäder av olika ålder. I dag finns en hyressplittring, dvs. en skillnad i hyra mellan likvärdiga bostäder av olika ålder. Detta beror bl. a. på räntebidragssystemets utformning och genom bruksvärdesystemet får det också effekt på hyresnivån i fastigheter som inte omfattas av räntebidragsreglerna, dvs. i huvudsak lägenheter i hus byggda före år 1958. En mer omfattande omfördelning av räntebidragen från äldre till nyare hus skulle som systemet är utformat även leda till en förmögenhetsomfördelning till förmån för ägare av äldre fastigheter. Denna effekt motverkas dock i den mån de sistnämnda fastigheterna är belånade och det allmänna ränteläget stiger. Belåningens omfattning i det äldre beståndet varierar emellertid kraftigt mellan skilda fastigheter och samman-

hänger bl. a. med i vilken utsträckning som nya lån har upptagits t. ex. i samband med ägarbyten. Frågorna hur utjämningen av kostnaderna mellan hus av olika ålder lämpligen skall ske i framtiden är mycket invecklad och kräver ytterligare överväganden.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i fråga om extra upptrappningar av de garanterade räntorna för hyreshus år 1982.

Innehållsförteckning

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	3
2 Föredragandens överväganden	3
2.1 Samhällsekonomisk och statsfinansiell bakgrund	3
2.2 Ekonomiskt handlingsprogram	5
2.3 Budgetförstärkande åtgärder	13
2.4 Avslutande synpunkter	16
3 Hemställan	17
4 Beslut	17
Bilaga 1 Socialdepartementets verksamhetsområde	18
Bilaga 2 Budgetdepartementets verksamhetsområde	23
Bilaga 3 Jordbruksdepartementets verksamhetsområde	41
Bilaga 4 Bostadsdepartementets verksamhetsområde	42